

2025

Rapportage en advies Kruiskapel te Obbicht

Joan van den Hurk

28-9-2025

Inhoudsopgave:

0. Inhoud:	1
0. Colofon	1
1. Inleiding tot advies:	1
2. Redengevende omschrijving - geschiedenis	2
3. Bestaande toestand, gevelaanzichten	3
4. Aangetroffen schades	5
5. Algemene toelichting inspectie – opname	6
6. Conclusie en advies	7
7. Meerjarenonderhoudsplan	8

Bijlage

- Inspectierapport LB7305 Monumentenwacht Limburg, d.d. 21-69-2024;

Verantwoording overige afbeeldingen

Nummer 3 Beeldbank RCE

Locatie:

Hoek Vonderstraat/ Langs de Beek, Obbicht

Monumentnummer:

RM18284

Versie:

24.081.PP.250928.02

Auteur:

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie
Koolwijksestraat 2
5373 KB Koolwijk
0640278128
info@joanvandenhurk.nl
www.joanvandenhurk.nl

Alle auteursrechten blijven te allen tijde eigendom van de auteur
Foto voorblad: de voorzijde van de Kruiskapel
Indien niet anders vermeld zijn alle afbeeldingen en foto’s van de auteur

1. Inleiding

Op de T-splitsing van de Vonderstraat met Langs de Beek en de Broekstraat te Obbicht staat de als Rijksmonument geregistreerde Kruiskapel.

Afb. 02: achterzijde van de Kruiskapel

Gevraagd is de kapel te inspecteren en rapporteren en een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Op 22 november 2024 is de kapel geïnspecteerd, onderstaand de rapportage hiervan.

2. Redengevende omschrijving - geschiedenis

De redengevende omschrijving in het Monumentenregister van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed onder nummer 18284 luidt:

‘Wegkapelletje, XIX, vanwege kruisbeeld (aan het begin van de weg naar Grevenbicht.’

Over de ontstaansgeschiedenis van deze kruiskapel is weinig bekend, op kadastrale minuten uit het begin van de 19e eeuw is het bestaan van de kapel niet waar te nemen.

Wél is bekend dat de kapel onafgebroken (vanaf enig moment) -tot 1988- in bezit was van familie Jennen en dat rond 1900 een, door een onbekende herder, uit eikenhout gesneden crucifix aan Mechtildis Jennen-Heuts geschonken is om in die kapel geplaatst te worden. Om deze reden werd de kapel in 1965 opgenomen in het Monumentenregister van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Waarschijnlijk was dat aanleiding voor Rijksfotograaf Godefridus Theodorus Delemarre om -in maart van dat jaar- Obbicht te bezoeken en de kruiskapel te fotograferen (afbeelding 03).

In 1988 droeg familie Jennen het bezit van de kapel over aan gemeente Born, waarbij het -monumentale- kruisbeeld aan de familie werd ‘teruggeschonken’ en een toevallig voorhanden zijnd Heilig Hartbeeld als vervanging in de kapel werd geplaatst.

In 2011 werd, door de werkgroep ‘Kruisen en Kapellen’ van Heemkundekring ‘Bicht’ verzocht of het kruisbeeld op de oorspronkelijke plek teruggeplaatst zou kunnen worden en een aanvang gemaakt met de voorbereiding van restauratie van zowel kapel als kruisbeeld. Na grondige restauratie van zowel kruisbeeld als kapel is op Kruisvindingsdag, 3 mei 2013, de kapel herdoopt en het kruisbeeld teruggeplaatst.

Zoals op afbeelding 03 te zien is, was de kruiskapel voor de opkapbeurt en restauratie in respectievelijk 1980 en 2011-2013 volledig wit aan de buiten- en (voorzover zichtbaar) binnenzijde, inclusief de dakvlakken. Op dit moment is onbekend wanneer het dak voorzien is van leien bedekking, maar deze foto kan wel belangrijk zijn bij toekomstige keuzes.

Afb. 03: voor- en rechtergevel kruiskapel, door G. Th. Delemarre, maart 1965 (RCE)

3. Bestaande toestand, gevelaanzichten

Afb. 04: voorzijde kruiskapel

Afb. 05: rechterzijde kruiskapel

Afb. 06: achterzijde kruiskapel

Afb. 07: linkerzijde kruiskapel

4. Aangetroffen shades

De kapel staat met de achterzijde in de voortuin van een woning; de inspectie van de achterzijde is daardoor enigszins gehinderd.

Het casco van de vrijstaande kapel is overwegend in goede staat. De natuurleien dakbedekking is sterk verouderd en aan vervanging toe. Bovendien voldoet de wijze waarop de leien zijn aangebracht niet aan de normaal toe te passen voorschriften zoals de URL4010 (Historisch Leidak).

Aangezien de gebreken voornamelijk aan de natuursteen leibedekking zijn, is ervoor gekozen om deze gebreken inzichtelijk te maken middels tijdens de inspectie gemaakt beeldmateriaal. Op deze wijze is het beeldmateriaal eenvoudig naast de begroting van de instandhoudingskosten te leggen, deze volgt immers dezelfde besteksparagrafen. Er wordt met deze keuze geen onderscheid gemaakt tussen gangbare gebreken en gebreken als gevolg van foutieve uitvoeringskeuzes.

Schadebeelden leien dakbedekking - stabu §33

Afb. §33.01, overzicht linkerdeel dakje met 'topgevel', verschillend voetdetail

Afb. §33.02, overzicht rechterdeel dakje, verschillend voetdetail

Afb. §33.03, noklood zonder deugdelijk einddetail aangebracht

Afb. §33.04, noklood met onvoldoende overlap zonder felsrand

Afb. §33.05, zeer dun versleten en gapende leien op de topgevel, de bovenste met nagels zonder trotseerloodje bevestigd, noklood verdwenen (oude kitresten)

Afb. §33.07, zeer dun versleten, gebarsten koeverleien (?) met trotseerloodje bevestigd

Afb. §33.06, zeer dun versleten leien op de topgevel, de bovenste met nagels zonder trotseerloodje bevestigd, noklood verdwenen (oude kitresten), nagels komen los

Afb. §33.08, trotseerloodjes opgewaaid, koeverleien (?) te kort (gapende opening met liggende leien)

Afb. §33.09, zeer dun versleten gapende leien

Afb. §33.10, zeer dun versleten leien, enkele scheefgewaaid

Afb. §33.11, zeer dun versleten, gapende en beschadigde leien

Afb. §33.12, scheefgewaaide, dun versleten voetlei

Afb. §33.13, zeer dun versleten, gapende en beschadigde leien

Afb. §33.14, zeer dun versleten en dikke leien door elkaar

5. Algemene toelichting inspectie - opname

Algemeen

De bouwtechnische inspectie was een visueel, niet destructief, onderzoek op locatie. Dit betekent dat alleen die onderdelen zijn geïnspecteerd en beoordeeld voor zover deze zichtbaar en (veilig) bereikbaar waren op het moment van onderzoek. Onderdelen welke schuilgingen achter betimmeringen, afwerkingen, bekledingen, inventaris, begroeiing, stilstaand water (daken, goten), e.d. of in afgesloten ruimtes zijn niet geïnspecteerd en vallen buiten de strekking van deze rapportage. De inspectie is een momentopname waarbij weersgesteldheid, inventaris, bereikbaarheid en toegankelijkheid de volledigheid van de inspectie hebben beïnvloed. In dit geval gunstig, aangezien bijvoorbeeld door de regen op vrijdag afschot in goten eenvoudig gecontroleerd kon worden. In die situaties waarin de feitelijke conditie van een onderdeel niet kan worden vastgesteld is aanvullend specialistisch onderzoek vereist.

Houtvernielers

Onder houtvernielers worden gerekend: houtborende insecten zoals houtworm, boktor en bruinrot, rot, schimmels en zwammen. Als gevolg van afwerkingen, huisraad en vervuiling (stof) is aantasting niet altijd waar te nemen. In principe moet ervan worden uitgegaan dat, bij aanwezigheid van houtvernielers in een onderdeel, altijd een complete nadere (destructieve, middels boren) inspectie plaats dient te vinden. Er zijn in de kruiskapel te Obbicht geen sporen van activiteit aangetroffen, maar de -vermoedelijke steenachtige- constructie is aan de binnenzijde afgewerkt met een stucplafond waarachter geen toegankelijkheid is.

Algemeen

Terreinafscheidingen, verhardingen, tuininrichting, zonweringen, rolluiken, bliksembeveiligingsinstallaties, hydrofoorinstallaties, beregeningsinstallaties, zwembad (-installaties), bronneringssysteem, rioolbemaling, alarminstallaties, temperatuurregelingen, alternatieve energiebronnen, rook- en stookkanalen evenals keukenapparatuur vallen buiten de strekking van inspectie en rapportage. Gespecialiseerde bedrijven kunnen de kwaliteitseis van betreffende onderdelen beoordelen.

6. Conclusie en advies

In hoofdstuk 5 'Aangetroffen schades' zijn de aangetroffen schades uitgebreid gevisualiseerd. Op basis daarvan luidt de conclusie dat de dakbedekking op korte termijn aandacht behoeft. Overige gebreken zijn nauwelijks waargenomen en kunnen met reguliere inspectie en instandhouding beheerst worden.

Om de Kruiskapel op de juiste wijze aan de toekomst door te kunnen geven is het advies als volgt:

- Het opstellen van een restauratievisie, waarvan de volgende elementen onderdeel kunnen zijn;
 - Het bestuderen wat de oorspronkelijke dakafwerking was en wanneer besloten is hiervan af te wijken (zou in principe in archief te vinden moeten zijn: het betreft een wijziging van een rijksmonument welke vergunningsplichtig is);
 - Het motiveren van de keuze voor herstel van de dakbedekking (mogelijk de van schilderwerk voorziene afwerking terugbrengen);
- Het inventariseren van mogelijke subsidies voor instandhouding en/of restauratie;
- Het uitvoeren van herstelwerk dan wel vervangen van de natuurleien dakbedekking;
 - Tijdsbestek: binnen 1 à 2 jaar;
- Het uitvoeren van minder urgente, maar wel -mogelijk- noodzakelijke maatregelen:
 - Inspecteren of tussen de hoger aangelegde tuin en de muren van de kapel gronddoek of dergelijke aangebracht is ter voorkoming van indringing van regenwater;
 - Indien geen vochtscherm is aangebracht, dan aanbrengen vochtscherm vanaf niveau tuin tot ruim onder peil grondslag voorzijde en ook aan voorzijde;
 - Tijdsbestek: binnen 1 à 2 jaar;
- Het uitvoeren van gangbaar periodiek onderhoud, zoals:
 - Vrijmaken van de bestrating van onkruid en algen (zonder toepassing van schadelijke onkruidbestrijdingsmiddelen of – methodes!);
 - Instandhouden sauswerk gevels.
 - Tijdsbestek: afhankelijk van werkzaamheden; onkruid weghalen jaarlijks (minimaal 1x), sauswerk gevels meerjarig, bijvoorbeeld 6 jaar.

In zijn algemeenheid geldt bij instandhouding de volgende hiërarchie, ook wel restauratieladder genoemd:

1. Conserveren/onderhoud
2. Repareren
3. Vernieuwen
 - a. Kopiëren
 - b. Imiteren
 - c. Verbeteren

Volgens deze hiërarchie gaan conserveren/onderhoud en repareren boven vernieuwen. Het bestaande materiaal is immers drager van de historische waarde van het erfgoed. Alleen indien onderhoud of reparatie niet voldoende is om deze waarde te behouden, kan overgegaan worden tot het vernieuwen van materialen of onderdelen, waarbij vervolgens kopiëren prevaleert boven imiteren en imiteren boven verbeteren.

Ik ben u bij een eventueel vervolgtraject graag van dienst.

Lithoijen, 9 december 2025

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie

Joan van den Hurk

